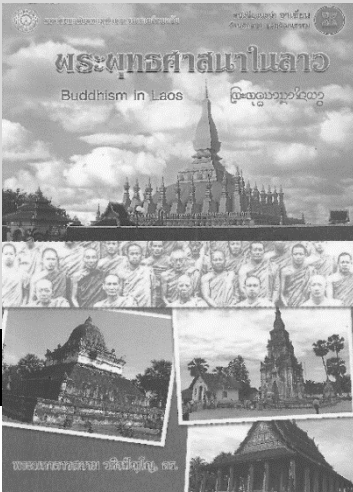

Book Review

พระพุทธศาสนาในลาว

พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ

ธัชวรรธน หนูแก้ว¹ / Thatchawat Nukaew

หนังสือ เรื่อง “พระพุทธศาสนาในลาว” แต่งโดย พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ ดร. หนังสือเล่มนี้เป็นฉบับพิมพ์แก้ไขครั้งที่สอง กันยายน 2555 ฉบับแรกจัดพิมพ์ใน พ.ศ.2546 จากการสนับสนุนของสำนักวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ-ราชวิทยาลัย จำนวน 2,000 เล่ม ฉบับพิมพ์ครั้งที่สองเพิ่มการแก้ไขคำผิดและเพิ่มเนื้อหาสำคัญ และมีภาคผนวกเพิ่มเติมเข้ามา เป็นหนังสือแนะนำ เข้ากับยุคประชาคมอาเซียน หนังสือแบ่งออกเป็น 8 บท โดยมีเนื้อหาสรุป ดังนี้

บทที่ 1 ความเป็นมาของชนชาติลาว ในบทนี้ไม่ได้ให้ข้อมูลมากนัก มีจำนวนเพียง 8 หน้ากระดาษ ส่วนแรก เป็นการปูพื้นฐานประวัติชนชาติลาว และให้ความหมายของคำว่า ลาว มีความเป็นมาอย่างไร ส่วนที่สอง นำเสนอกำเนิดศาสนาดั้งเดิมแบบลาว กล่าวถึงศาสนาผี และแกน ผู้สร้างโลก

¹ อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ สำนักวิชาศึกษาทั่วไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี e-mail: ruengsin2000@yahoo.com

ປູ່ສັງກະສາ ຍ່າສັງກະສີ ຕອດຈົນການປັບຕົວເຂົ້າກັບພຸດທະສາດ ຜູ້ເຢັນເຢິງ ສຽບໃຫ້ເຫັນພັດນາຈາກດັ້ງເດີມມາຈົນເຖິງການຮັບພຸດທະສາດ ແລະ ການປັບຕົວຂອງ ຜູ້ຄົນເຂົ້າກັບສາດສາ

ບທທີ່ 2 ການເຜີຍແຜ່ພຣະພຸດທະສາດສູ່ລາວ ບທນີ້ແບ່ງເປັນ 9 ຫຼັກຂໍ້ ຈຳນວນ 16 ນ້ຳ ເປັນການໃຫ້ກຳລັງກວ້າງຂອງການເຂົ້າມາຂອງພຸດ-ສາດ ແລະ ຈຳນວນການນັບຄື້ທີ່ຖືກເລືອກໄວ້ໃນລາວຕາມແບບພຸດທະສາດໃນຮູບແບບຕ່າງໆ ທີ່ຮັບເຂົ້າມາຈາກເຢືອນບ້ານ ທັງແບບເຄຣວາທດັ້ງເດີມ ຜູ້ເຢັນໄດ້ໃຫ້ຂໍ້ມູນດັ້ງຕໍ່ ສມັຍພຣະເຈົ້າອົດກມາຣາຊສັງພຣະຣຸມພຸດ 9 ສາຍ ພຸດທະສາດແບບມາຍານ ແບບຈີນ ສາດສາດລາວໄດ້ຮັບພຸດທະສາດມາດັ້ງຕໍ່ສມັຍຂຸນລຸງລິເມາ ສມັຍ ອາດາຈັກຣນອນແສ ພຸດທະສາດເຄຣວາທແບບກັມພູຊາຖືກນຳເຂົ້າມາໃນສມັຍ ພຣະເຈົ້າຟ້າງຸ່ມມາຣາຊ ແລະ ພຸດທະສາດເຄຣວາທແບບຣຸມຍຸດີທີ່ຮັບເຂົ້າໄປຈາກ ສາມາດໃນສມັຍລັງຣາຊາດທີ່ 4

ຈາກນັ້ນຜູ້ເຢັນໄດ້ກ່າວເຖິງການສ້າງສາດສາດຂອງຄຳຄຳທີ່ປາກົດ ໃນລາວຈົນກະທັ່ງປັດຈຸບັນ ຄື້ ພຣະຣາດຸອິງຍັງ ໃນແຂວງສະຫວັນ-ນະເຂດ ພຣະຣາດຸ ສິຣິໂຄຕຣບູຣ ແລະ ພຣະຣາດຸລຸງ ໃຫ້ກຳລັງປະຫວັດການສ້າງທີ່ສົມພັນກັບຕຳນານ ທາງສາດສາດ ແລະ ຜູ້ສ້າງ ແລະ ຜູ້ມາບູຣະໃນກາຍລັງ

ແລະ ສ່ວນສຸດທ້າຍ ນຳເສນອປະຫວັດເຖິງກັບອາດາຈັກຣອ້າຍລາວ ມີຜູ້ນຳ ຄຳຄຳຕາມຕຳນານ ຄື້ ຂຸນລຸງລິເມາ ແລະ ອາດາຈັກຣນຳເຈົ້າ ມີຜູ້ນຳຄຳຄຳ ຄື້ ຂຸນບຣມ ທັງສອງອາດາຈັກຣນັບເປັນກຸ່ມຂຸນເລີ່ມຕົ້ນຂອງສາດສາດລາວທີ່ມີການ ສືບຕໍ່ໄປເຖິງໃນຕຳນານ ມີສ່ວນໃນການສືບເຢືອນຂອງເປັນສາດສາດລາວຍ້ອນໄປ ໄດ້ດັ້ງຕໍ່ຕົ້ນພຸດທະສາດ ກ່ອນທີ່ຈະອພຍພຣະມາຕາມລຳນ້ຳໃຈໃນປັດຈຸບັນ ການ ນຳເສນອໃນສ່ວນຂອງອາດາຈັກຣທັງສອງນີ້ຜູ້ເຢັນໃຫ້ຂໍ້ມູນນ້ອຍມາກກ່າວໄວ້

เพื่อให้เห็นการสืบเนื่องของพุทธศาสนาแบบมหายาน เคารพโพธิสัตว์ ของ กษัตริย์ในสมัยนั้น

บทที่ 3 พุทธศาสนาในอาณาจักรล้านช้าง บทนี้มีทั้งหมด 43 หน้า ส่วนแรกผู้เขียนได้นำเสนอทฤษฎีการเข้ามาของพุทธศาสนาแบ่งออกเป็น 2 ทฤษฎี 1) แนวคิดที่พุทธศาสนาเข้ามาตั้งแต่สมัยพระเจ้าอโศกมหาราช ส่ง พระอูตระและโสณะมาที่ “เมืองมรุกขนคร” หรือ “เมืองท่าแขก” และ ทฤษฎี ที่ 2) การเข้ามาของพุทธศาสนาแบบจีนสมัยขุนหลวงลิเมา ส่วนที่สอง ได้ กล่าวถึงประวัติศาสตร์ของศาสนา ตามบทบาทในการอุปถัมภ์ของกษัตริย์ 17 พระองค์ จากนั้นกล่าวถึงการส่งเสริมการบำารุงพระศาสนา การสร้างวัด และการส่งเสริมการเรียนพระธรรมวินัยของพระสงฆ์ในยุคนั้น เนื้อหาของบท เน้นการบรรยายภาพของกษัตริย์ในยุคที่ลาวเป็นปึกแผ่น ในอาณาจักรล้าน ช้าง โดยให้ภาพการบำารุงพระศาสนาพร้อมกับประวัติของกษัตริย์องค์ต่างๆ ตามลำดับ เริ่มตั้งแต่สมัยพระเจ้าฟ้างุ้มมหาราช พ.ศ. 1896 - 1916 เป็น กษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่ของลาวพระองค์หนึ่ง ประทับยังหลวงพระบาง สมัยนี้มีการ นำพุทธศาสนาแบบเถรวาทจากกัมพูชาเข้ามายังลาว และเริ่มแผ่ขยายตั้งแต่ นั้นมา ในยุคนี้มีพระพุทธรูปสำคัญของลาว คือ พระบางพุทธลาวรรณ หรือ พระบางในปัจจุบัน พระพุทธรูปองค์นี้ได้ัญเชิญมาจากกัมพูชาพร้อมพุทธ ศาสนาแบบเถรวาท เป็นพระบางห้ามญาติ พระบางองค์นี้ถูกนำมายัง เมืองไทยถึงสองครั้งด้วยกัน คือ สมัยสมเด็จพระเจ้าตากสิน และสมัยรัชกาล ที่ 3 ก่อนที่จะนำคืนกลับไปอย่างถาวรในสมัยรัชกาลที่ 4

ในยุคนี้มีกษัตริย์อีกองค์ที่สำคัญนับเป็นมหาราช คือ พระเจ้าไชย เษษฐาธิราชมหาราช พ.ศ. 2091 - 2114 เสด็จมาครองราชย์ที่เชียงทองแทน บิดาจากกัมพูชาพร้อมกับพระแก้วมรกต ต่อมาได้สถาปนาเมืองหลวงแห่ง

ใหม่คือ นครเวียงจันทน์ ในสมัยพระองค์ได้มีการสร้างพระธาตุศรีสองรักที่จังหวัดเลย และบูรณะพระธาตุองค์สำคัญอีกมากมาย เช่น พระธาตุพนม พระธาตุบังพวน ขณะเดียวกันก็ได้สร้างพระพุทธรูปองค์สำคัญ เช่น พระเสริม พระสุก พระเจ้าองค์โต เป็นต้น

บทที่ 4 พระพุทธศาสนายุคสามอาณาจักร บทนี้มี 17 หน้าเป็นยุคที่บ้านเมืองตกต่ำ เรียกว่ายุคสามอาณาจักร หรือ 3 รัฐ เพราะเกิดความแตกแยกเป็นสามอาณาจักร คือ เวียงจันทน์หลวงพระบาง และจำปาศักดิ์ อาณาจักรเวียงจันทน์ เริ่มยุคพระเจ้าองค์หล่อ (พ.ศ.2238) เป็นลูกศิษย์ของพระครูโพนเสม็ด และในเวียงจันทน์มีกษัตริย์ที่มีชื่อเสียง คือ พระเจ้าสิริบุญสาร ครองราชย์ระหว่าง ปี พ.ศ.2277 – 2322 ทรงเป็นพระบิดาของเจ้าอนุวงศ์ ศาสนาในยุคนี้เจริญรุ่งเรือง มีการศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งภาษาบาลี ธรรมะ วรรณคดี อักษรศาสตร์และภาษาสันสกฤตเจริญแพร่หลาย และมีการติดต่อระหว่างสังฆราชลาวและสยามปรากฏหลักฐานชัด

สำหรับอาณาจักรจำปาศักดิ์ ในยุคนี้พุทธศาสนาได้รับความเลื่อมใสมากจากการเคารพในพระมหาเถระที่สำคัญของลาว คือ พระครูโพนสะเม็ก หรือ ยาคูขี้หอม ท่านได้ปกครองทั้งฝ่ายอาณาจักรและศาสนาจักรอยู่ระยะหนึ่งในจำปาศักดิ์

บทที่ 5 พระพุทธศาสนาภายใต้การปกครองของไทย พ.ศ. 2322 - 2436 ยุคนี้อาณาจักรลาวทั้งสามได้ตกอยู่ในการปกครองของเมืองไทยอย่างสมบูรณ์ในสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช พ.ศ.2322 ทั้งนี้ในแต่ละอาณาจักรยังมีการสืบทอดกษัตริย์ปกครองในอาณาจักรของตนเอง ต่อมาเป็นยุคฟื้นฟูบ้านเมืองอีกครั้ง การศาสนาที่ปรากฏเป็นการกล่าวถึงการส่งคืนพระบางและการขอพระแก้วมรกตกลับไปยังลาว แต่ไม่สำเร็จ สมัยนี้มี

กษัตริย์ของลาวที่สำคัญคือ เจ้าอนุวงศ์ พ.ศ.2347 - 2371 ทรงเป็นวีรบุรุษที่ยิ่งใหญ่ของลาว พระองค์ได้บูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอารามมากมาย สร้างหอพระแก้ว และสร้างพระพุทธรูปมากมาย เช่น พระแสน พระแทรกคำ ก่อนที่ส่วนใหญ่มิจะถูกลักขโมยมากรุงเทพฯ ในสมัยรัชกาลที่ 3

ในสมัยนี้ ลาวยังได้รับเอานิกายธรรมยุตจากไทยไปแพร่หลายยังจำปาศักดิ์ผ่านทางพระเถระแห่งเมืองอุบลราชธานีด้วย เช่น เจ้าคุณอุบลาคูณุปมาจารย์(จันทร์ สิริจันโท) สมัยนี้พระสงฆ์ลาวได้เข้ามาศึกษายังไทยเพิ่มขึ้นอย่างมาก จึงได้นำวิธีการปฏิบัติและการศึกษากลับไปยังลาวสืบต่อมา

บทที่ 6 พระพุทธศาสนายุคการปกครองของฝรั่งเศส พ.ศ. 2436 – 2479 บทนี้มีทั้งหมด 8 หน้า เริ่มกล่าวถึงการเสียดินแดนลาวให้กับฝรั่งเศสใน พ.ศ.2436 และการต่อสู้ของไทยกับฝรั่งเศสก่อนที่จะเสียดินแดนฝั่งลาวและรักษาดินแดนส่วนใหญ่ไว้ในปัจจุบัน โดยมีการปฏิรูปหัวเมือง ยกเลิกหัวเมืองแบบเดิม เช่น มณฑลลาวเฉียง มณฑลลาวพวน มณฑลลาวกาว และมณฑลเขมร เป็นต้น

ในด้านศาสนา ผู้เขียนเล่าเหตุการณ์ตามกษัตริย์องค์ใหม่คือ พระเจ้าศรีสว่างวงศ์ผู้ซึ่งครองราชย์ที่หลวงพระบาง ยุคนี้มีการสำรวจและบูรณะวัดร้างร่วมกันกับฝรั่งเศส ตั้งสถาบันพุทธบัณฑิตสภาจันทบุรี เพื่อรวบรวมคัมภีร์ที่สำคัญ สร้างอักษรลาวเพิ่มเติม จากนักปราชญ์ในสมัยนั้น เรียกว่า อักษรลาวฉบับพุทธบัณฑิตสภาจันทบุรี มีพยัญชนะเพิ่มขึ้นเป็น 41 ตัวจาก เดิม 27 ตัว มีอายุการใช้งาน 29 ปีก่อนจะถูกยกเลิกไปเพราะมีความยุ่งยากในการเขียน สำหรับบทนี้นับว่ามีเนื้อหาค่อนข้างน้อย เพราะฝรั่งเศสเข้ามาปกครอง

หลายปี น่าจะมีหลักฐานของความเปลี่ยนแปลงของพุทธศาสนามากกว่านี้
ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะฝรั่งเศสไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับกิจการพุทธศาสนาก็เป็นได้

บทที่ 7 พระพุทธศาสนายุคได้รับเอกราช พ.ศ. 2497 -2518

ลาวได้รับเอกราชจากฝรั่งเศส พ.ศ.2497 ในยุคนี้อลาวได้แบ่งเอาเป็นสองฝ่าย
คือ ฝ่ายรัฐบาล และฝ่ายขบวนการประเทศลาวที่ต่อต้านรัฐบาล บทนี้แบ่งเป็น
4 หัวข้อ คือ

หัวข้อแรก กล่าวถึงประวัติของพระมหากษัตริย์ในยุคนี้อคือ
พระเจ้าศรีสว่างวัฒนา พ.ศ.2502 - 2518 และการต่อสู้ของขบวนการประเทศ
ลาวกับรัฐบาล พระเจ้าศรีสว่างวัฒนาสนใจและสนับสนุนพระพุทธศาสนา
อย่างยิ่งพระองค์หนึ่ง

หัวข้อที่สอง คือ สมณศักดิ์ลาว การปรับปรุงสมณศักดิ์ ที่เกิดจากการ
ตราพระราชบัญญัติการปกครองคณะสงฆ์ใน พ.ศ.2502 และได้แบ่งยศของ
พระออกเป็น 8 ชั้น มีพระสังฆราช หรือพระยอดแก้วเป็นประมุข นอกจากนี้
ได้กล่าวถึงการจัดตั้งสำนักวิปัสสนากรรมฐานที่นำมาจากเมืองไทยสายวัด
มหาธาตุแบบยุบนอ พงหนอ จัดพิมพ์นิตยสาร “พุทธวงส์” พ.ศ.2502
จัดตั้งโรงเรียนสงเคราะห์เด็กอนาถา ต่อมาพ.ศ.2507 จัดตั้งโรงเรียนพุทธ
ศาสนาวันอาทิตย์ และจัดตั้งพุทธสมาคม และองค์การยุวพุทธิกสมาคม พ.ศ.
2506 โดยมีพระอาจารย์มหาปาล อานันโท เป็นพระเถระที่มีผลงานเด่นใน
การเผยแผ่

หัวข้อที่สามและสี่ คือ การจัดสร้างพระไตรปิฎก และการตั้ง
คณะกรรมการจัดสร้างพระไตรปิฎก ฉบับพ.ศ.2514 และรายนาม
คณะกรรมการผู้จัดทำพระไตรปิฎก พร้อมทั้งรายชื่อนายกรัฐมนตรีในสมัย
พระราชอาณาจักรลาว

บทที่ 8 พระพุทธศาสนาหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2518 - ปัจจุบัน ขบวนการประเทศลาวภายใต้การนำของเจ้าสุภานุวงศ์ และ นายไกรสร พรมวิหาร ได้เปลี่ยนแปลงการปกครองในวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2518 ภายใต้ชื่อ "สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว" เป็นการปกครองประเทศโดยระบบพรรคเดียว

บทสุดท้ายได้แบ่งหัวข้อเป็น สามส่วน คือ การเกิดผลกระทบกับพุทธศาสนาในช่วงแรก กล่าวถึงการยกเลิกสมณศักดิ์ ยกเลิกการศึกษาสงฆ์แบบเดิม การรื้อของเก่า และสร้างของใหม่ทดแทน การเบียดเบียนพระสงฆ์ฝ่ายวิปัสสนากรรมฐาน พร้อมการควบคุมการอุปสมบท ก่อนที่จะสรุปสถานการณ์ปัจจุบัน ถึงจำนวนพระสงฆ์ลาว และองค์กรทางสงฆ์แบบใหม่ คือ องค์กรพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว

ช่วงที่สอง มีการฟื้นฟูวิทยาลัยสงฆ์ของลาว คือ วิทยาลัยสงฆ์องค์ตื้อ และฟื้นฟูการเรียนการสอนของสงฆ์ขึ้นใหม่ทั้งระบบประถมและมัธยมทั่วประเทศ การจัดตั้ง พ.ร.บ.คณะสงฆ์ใหม่ ในส่วนนี้เน้นให้เห็นโครงสร้างขององค์กรและรายนามเจ้าคณะผู้ปกครองสงฆ์ตำแหน่งต่างๆ

ส่วนที่สาม ได้ให้ความรู้ในด้านต่างๆ เช่น เทศกาลสำคัญ วัดสำคัญ พระเถระสำคัญ พระไตรปิฎก และอักษรลาว พร้อมทั้งการศึกษาของพระสงฆ์ลาวในไทย และแนวโน้มของพระพุทธศาสนาในอนาคต บทสุดท้ายนับว่ามีเนื้อที่แสดงหลักฐานการปกครองคณะสงฆ์ของลาวมากกว่าทุกบท จุดเด่นของบทนี้คือผู้เขียนได้รวบรวมหลักฐานใหม่ๆ ของสงฆ์ ทำให้ได้รับการนำไปอ้างอิงจากหนังสือเล่มนี้อยู่มาก

ส่วนสุดท้าย: ภาคผนวก ภาคผนวกของหนังสือ ผู้เขียนได้นำพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ของลาว ที่จัดทำขึ้น ทั้งสองฉบับมาประกอบเสริม

ความรู้ เพื่อให้เห็นโครงสร้างคณะสงฆ์ลาวได้ชัดเจนขึ้น มีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2502 และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2541 เป็นส่วนเสริมความรู้ ภาคผนวกนี้ นับเป็นประโยชน์ในด้านพัฒนาการของการควบคุมสงฆ์ลาว และสามารถนำมาเปรียบเทียบกับ พ.ร.บ.ของคณะสงฆ์ของไทยได้ สำหรับผู้ต้องการที่จะเห็นจุดเด่นจุดด้อยของการควบคุมระบบการปกครองของสงฆ์ นอกจากนี้ ผู้เขียนยังได้เพิ่มเติมตรรกะนี้ค้นคว้า นับว่าเป็นประโยชน์ต่อการค้นคว้าสำหรับหนังสือที่มีผู้อ่านจำนวนมาก

บทสรุปส่งท้าย

หนังสือเรื่อง “พระพุทธศาสนาในลาว” เป็นหนังสือทางพุทธศาสนาของลาว ที่รวบรวมเขียนขึ้นในสมัยใหม่ ผู้เขียน (ดร.พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา) ได้ให้ข้อมูลทางพุทธศาสนาของลาวในระดับกว้างเพื่อให้มองเห็นการสืบต่อและการเปลี่ยนแปลงทางพุทธศาสนาที่มีอย่างยาวนานได้ค่อนข้างดี แม้บางยุคอาจจะมีข้อมูลน้อย เช่น บทบาทช่วงฝรั่งเศสยึดครอง แต่ได้เก็บรายละเอียดของโบราณสถานและพระพุทธรูปสำคัญไว้ครบ ทำให้มองเห็นความต่อเนื่องของสายศรัทธาทางการนับถือศาสนาของลาวจากอดีตจนปัจจุบันที่ไม่เสื่อมลง

หนังสือเล่มนี้อ่านแล้วไม่น่าเบื่อ มีภาพประกอบและตารางที่น่าสนใจ รวมทั้งยังเหมาะสำหรับการอ้างอิงข้อมูลสมัยใหม่ที่มีรายละเอียดมากมายเกี่ยวกับตัวบุคคลและองค์กรสงฆ์ของลาว นับตั้งแต่สมัยการเปลี่ยนแปลงการปกครองเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน และจากบรรณานุกรมที่ผู้เขียนนำมาอ้างอิงแสดงให้เห็นว่าได้ค้นคว้าข้อมูลทั้งเอกสารชั้นต้นและชั้นรองมาทั้งที่เป็นภาษาอังกฤษและภาษาลาวเป็นจำนวนมาก นับว่ามีความน่าเชื่อถือและ

แสดงถึงการค้นคว้าอย่างจริงจังในการเขียนหนังสือเล่มนี้ ส่วนการวิเคราะห์ ข้อมูลร่วมสมัย ผู้เขียนยังแสดงการเชื่อมโยงถึงการศึกษาศาสนาของสงฆ์ไทยและลาวที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษา ที่ผู้เขียนมีความรู้มากและใกล้ชิดโดยตรง พร้อมทั้งมีการสรุปถึงแนวโน้ม พระพุทธศาสนาในอนาคต ซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทางเพื่อปรับปรุงการ ดำเนินงานของคณะสงฆ์ได้ต่อไป

ศูนย์การวิจัย
พุทธศิลป์ถิ่นอีสาน

ຄູນຍ໌ກາຣເຣຢນຣູ້
ພຸທຣຣິລປ໌ຖິ່ນອີສານ